

- niepełny FAS (ang. *Partial Fetal Alcohol Syndrome*). **pFAS** wskazuje, że w okresie prenatalnym miała miejsce ekspozycja na alkohol. Dziecko z pFAS ma niektóre, ale nie wszystkie fizyczne objawy FAS-u, a także problemy z uczeniem się i zachowaniem, które wskazują na uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego,

- neurorozwojowe zaburzenia zależne od alkoholu (ang. *Alcohol-related Neurodevelopmental Disorder*). **ARND** oznacza, że u dziecka występują uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, które są skutkiem prenatalnej ekspozycji na alkohol. Mogą one być widoczne poprzez trudności z uczeniem się, słabą kontrolę impulsów, niedostateczne umiejętności społeczne, problemy z pamięcią, wagą oraz dokonywaniem ocen,

- wady wrodzone spowodowane alkoholem (ang. *Alcohol-related Birth Defects*) (Stratton, Howe i Battaglia 1996). **ARBD** wskazuje, że u dziecka występują określone fizyczne anomalie, będące skutkiem potwierdzonej prenatalnej ekspozycji na alkohol. Należą do nich problemy z sercem, układem kostno-szkieletowym, widzeniem oraz motoryką małą i dużą.

Termin FASD

Wraz z rozwojem badań naukowych zwracano uwagę, że kluczową rolę w opisywanych uszkodzeniach odgrywają uszkodzenia mózgu. W 2000 roku Ann Streissguth i Kieran O' Mailey wprowadzili termin FASD – spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (ang. *Fetal Alcohol Spectrum Disorder*). Jest on aktualnie szeroko stosowanym terminem na całym świecie. Oznacza zestaw różnorodnych fizycznych i umysłowych wad wrodzonych, które związane są z ekspozycją płodu na alkohol w czasie ciąży. Uszkodzenia mózgu mogą z kolei skutkować szeregiem zaburzeń strukturalnych, fizjologicznych oraz na poziomie uczenia się i zachowania. **FASD nie jest terminem diagnostycznym, jednakże pozwala scharakteryzować całe spektrum cech na poziomie fizycznym, poznaćmych oraz zachowania, które można zaobserwować u dzieci.**

FASD to ogólny termin, który wszedł do powszechnego użycia w ciągu ostatnich lat. Jest on terminem parasolowym, czyli obejmuje wszystkie pozostałe terminy, a także pozwala na opisanie kontinuum deficytów i wyzwań będących konsekwencją spożywania alkoholu przez kobiety w czasie ciąży.

Termin FASD jest terminem parasolowym

FASD jest kategorią edukacyjną, obejmującą niejednorodną grupę, do której należą zarówno osoby, u których występuje pełen zestaw objawów, jak i te, które mają problemy z uczeniem się i zachowaniem, ale nie występują u nich zmiany na twarzy ani nie cierpią z powodu niedoboru wzrostu. Uważa się jednocześnie, że wszystkie te osoby były narażone na działanie alkoholu w życiu płodowym. Taka toksyczna ekspozycja prowadzi do trudności i deficytów, które są widoczne w okresie niemowlęcym, dzieciństwie i dorosłości.

Należy zdawać sobie sprawę, że pełnoobjawowy FAS dotyczy niewielkiej liczby osób w porównaniu z innymi osobami, które poddane zostały prenatalnej ekspozycji na alkohol i co do których stosowany jest termin FASD. **U większości dzieci, u których występują trudności z uczeniem się,**

zachowaniem i funkcjonowaniem z powodu prenatalnej ekspozycji na alkohol, mamy do czynienia z „niewidoczną niepełnosprawnością”. Nie mają oni bowiem charakterystycznych dla FAS rysów twarzy.

Paradoks

profilaktyczno-diagnostyczny!

Osoby, które nie mają zdiagnozowanego FAS-u, a stwierdzono u nich FASD, pFAS albo ARND, (lub zgodnie z polskimi standardami diagnostycznymi opisanymi w kolejnym rozdziale: ND-PAE lub grupą ryzyka FASD) należą do najbardziej narażonych na negatywne skutki swojego zaburzenia. **Z powodu braku widocznych oznak fizycznych FAS trudniej je zdiagnozować i mogą nie otrzymać potrzebnego wsparcia.** Mózg tych osób znacznie się różni od osób zdrowych, jednak jedynymi stwierdzonymi objawami zaburzenia są u nich **problemy z zachowaniem.**